

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
«_____» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українські студії:
Історія та культура громади міста Києва

для студентів

спеціальності: **073 Менеджмент**

рівня вищої освіти: **першого (бакалаврського)**

освітньої програми: **073.00.01 Менеджмент організацій**

Київ – 2024

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307985	
Програма № <u>3350/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
 (підпис)	 (прізвище, ініціали)
«_____» _____ 20 <u>24</u>	

Розробник:

Куцик Руслан Ростиславович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

Викладач:

Куцик Руслан Ростиславович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України.

Протокол №7 від 17 січня 2024 р.

Завідувач кафедри Анна ГЕДЬО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 073.00.01 Менеджмент організацій
____.____.2024 р.

Гарант освітньої програми Олена АКІЛІНА

Робочу програму перевірено
____.____.2024 р.

Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол №__.

на 20__/20__ н. р. _____ (_____), «____» ____ 20__ р., протокол №__.

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Характеристика дисципліни за формами навчання</i>	
	<i>денна</i>	<i>заочна</i>
<i>«Історія та культура громади міста Києва»</i>		
<i>Вид дисципліни</i>	<i>обов'язкова</i>	-
<i>Мова викладання, навчання, оцінювання</i>	<i>українська</i>	-
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	<i>2 / 60</i>	-
<i>Курс</i>	<i>1</i>	-
<i>Семестр</i>	<i>2</i>	-
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	<i>2</i>	-
<i>Обсяг кредитів</i>	<i>2</i>	-
<i>Обсяг годин, у тому числі:</i>	<i>60</i>	-
<i>Аудиторні</i>	<i>28</i>	-
<i>Модульний контроль</i>	<i>4</i>	-
<i>Семестровий контроль</i>	<i>10</i>	-
<i>Самостійна робота</i>	<i>18</i>	-
<i>Форма семестрового контролю</i>	<i>екзамен</i>	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Історія та культура громади міста Києва» полягає у поглибленому засвоєнні знань щодо концептуальних засад історичного та культурного розвитку міста Києва та його громади від заснування міста й до сьогодення.

Навчальна дисципліна «Українські студії» спрямована на набуття студентами **загальних компетентностей:**

- ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, і місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК-6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, зокрема, здатність до самонавчання.

3. Результати навчання за дисципліною:

- РН-2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
- РН-15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.
- РН-16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

4.

Структура навчальної програми

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1							
Історія та культура міста Києва від заснування до початку XX ст.							
Тема 1. Київ середньовічний	6	2	2				2
Тема 2. Ранньомодерний період в історії Києва: суспільно-політичні зміни та соціокультурні процеси	6	2	2				2
Тема 3. Політичний та адміністративний статус Києва за імперської доби (кінець XVIII – початок XX ст.)	6	2	2				2
Тема 4. Економічні та соціокультурні особливості розвитку Києва наприкінці XVIII – на початку XX ст.	6	2	2				2
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	8				8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2							
Київ та кияни у горнілі війн та революцій XX – початку XXI ст.							
Тема 5. Київ та кияни в першій третині XX ст.	8	2	2				4
Тема 6. Київ та кияни у 1940–1980 рр.	8	2	2				4
Тема 7. Київ та його громада у період незалежної України	6	2	2				2
Модульний контроль	2						
Разом	24	6	6				10
Семестровий контроль	10						
Усього	60	14	14				18

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Історія та культура міста Києва від заснування до початку XX ст.

ТЕМА 1

Київ середньовічний

1. Заснування міста: від легенд до наукових фактів.
2. Історія розбудови міста: від укріпленого поселення до повноцінного міста.
3. Політичний статус середньовічного Києва. Боротьба за київський престол.
4. Система адміністративного управління містом.
5. Соціальна стратифікація населення.
6. Київ як соціокультурний та релігійний центр Східної Європи.
7. Концепція «Київ – другий Єрусалим».

Основні поняття теми: історія, культура, місто, Київ, Середньовіччя, легенда, міф, поляни, історичне джерело, град, город, адміністративний устрій, князівство, адміністративне управління, князь, Кий, Щек, Хорив, Либідь, Аскольд, Дір, Рюрик, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Святославович, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Юрій Долгорукий, Андрій Боголюбський, бояри, вотчина, удільне князівство, феодальна роздробленість, соціальна стратифікація, суспільні стани, християнство, Київська митрополія, кирилиця, устав, літопис, Повість минулих літ, дитинець, острог, поділ, «місто Володимира», «місто Ярослава», «місто Ізяслава-Святополка» монументальна архітектура, Десятинна церква, Собор Святої Софії, ікона, фреска, мозаїка, книжкова мініатюра, «Київ – другий Єрусалим».

ТЕМА 2

Ранньомодерний період в історії Києва: суспільно-політичні зміни та соціокультурні процеси

1. Статус міста у складі ВКЛРЖ та Речі Посполитої.
2. Магдебурзьке право та його значення для громади міста.
3. Соціальна структура міста.
4. Козацький фактор у житті міста.
5. Головні особливості розвитку міської культури.
6. Характер забудови та архітектурний ансамбль.

Основні поняття теми: Київське князівство, Київське воєводство, Королівство Польське, Велике Князівство Литовське, Руське та Жемайтійське, Річ Посполита, магдебурзьке право, самоврядування, міська громада, привілей, міська рада, лава, міська канцелярія, міські урядники, бургомістр, вїйт, козацтво, Військо Запорозьке, гетьман, полковник, соціальна структура, шляхта, православ'я, «Київ – другий Єрусалим», православні братства, братські школи, Києво-Могилянський колегіум, бароко, українське бароко, Кирилівська церква, Георгіївська церква Видубицького монастиря, Покровська церква, Велика лаврська дзвіниця, Андріївська церква, Маріїнський палац, Старокиївська фортеця

ТЕМА 3

Політичний та адміністративний статус Києва за імперської доби (кінець XVIII – початок XX ст.)

1. Особливості політичного та адміністративного статусу міста.
2. Ліквідація магдебурзького права.
3. Становлення та утвердження імперської моделі місцевого управління.
4. Міська реформа 1870 р. Організація міської влади.
5. Представництво центральної влади у місті: імперські адміністрації та їх повноваження.

Основні поняття теми: імперська доба, Російська імперія, Київське намісництво, Київська губернія, Київське генерал-губернаторство, Київська міська дума, Київська міська управа, Київська судова палата, міська реформа 1870 р., майновий ценз, імперська адміністрація, губернська канцелярія, губернатор, генерал-губернатор, Київське губернське жандармське управління, Київське жандармське поліцейське управління залізниць

ТЕМА 4

Економічні та соціокультурні особливості розвитку Києва наприкінці XVIII – на початку XX ст.

1. Економічно-господарський потенціал міста в умовах промислової революції.
2. Соціальна структура міста: суспільні стани, національний та релігійний склад.
3. Київ як культурний та освітній центр.
4. Система забудови та архітектурний образ міста.
5. Міська інфраструктура. Благоустрій міста та повсякденне життя киян.
6. Київ у системі імперських міфів.

Основні поняття теми: модерне місто, промислова революція, Контрактовий ярмарок, синдикат цукрозаводчиків, дворянин, поміщик, Кирило-Мефодіївське братство, Південно-Західний відділ Російського географічного товариства, Історичне товариство імені Нестора-Літописця, генеральний план забудови міста, будівля «Арсеналу», Новопечерська фортеця, Микільська брама, Контрактовий дім, Гостинний двір, Імператорський університет ім. Святого Володимира, Київський інститут шляхетних дівчат, Будинок реального училища, церква Різдва Христового, церква на Аскольдовій могилі, Володимирський собор, Київський ботанічний сад, неокласика, неоготика, архітектурний модерн, «будівельна лихоманка», Латинський квартал, особняки, особняк Лібермана, особняк Олександра Терещенка, «Замок барона Штейнгеля», особняк Івана Терещенка, «Шоколадний будиночок», особняк Федора Терещенка, прибутковий будинок, я «Будинок із химерами», будинок Сироткіна, будинок Клуга, будинок Майкапар, будинок Підгорського, «Замок Річарда», будинок Іксюль-Гільденбанда, «Замок доктора», «Замок Фроммета», будинок Бендерського, будинок Кімасра, будинок барона Гессельбейна, будинок Гольденберга, замок Річарда, «Арабський замок», будинок Грецького Катерининського монастиря, дзвіниця Катерининської церкви, Володимирський собор, київська кенаса, синагога Бродського, Велика хоральна синагога, Костел святого Миколая в Києві, Будинок земської управи, Київський політехнічний інститут, Київський міський оперний театр, Бессарабський ринок, будинок Державного банку, будинок Національного художнього музею України, благоустрій міста, київський трамвай, київський фунікулер, київський зоопарк, Українська революція, Українська Центральна Рада, Українська Народна Республіка, Гетьманат Скоропадського, Українська Держава, Директорія, білогвардійці, більшовики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Київ та кияни у горнілі війн та революцій XX – початку XXI ст.

ТЕМА 5

Київ та кияни в першій третині XX ст.

1. Київ та кияни напередодні та під час Першої світової війни.
2. Київ як центр боротьби за українську державність (1917–1921 рр.).
3. Утвердження в місті більшовицької влади та радянської моделі управління.
4. Сталінська індустріалізація та її соціально-економічні наслідки для міста.
5. Суспільно-політичне життя містян в умовах сталінських репресій.

6. Радянізація міського простору.

Основні поняття теми: революція 1905–1907 рр., Перша світова війна, Українська революція, Українська Центральна Рада, Українська Народна Республіка, Гетьманат Скоропадського, Українська держава, Директорія, білогвардійці, більшовики, Українська Соціалістична Радянська Республіка, Українська Радянська Соціалістична Республіка, Радянський Союз, Київська область, більшовики, Комуністична партія більшовиків України, компартійно-радянська система державної влади, система Рад, Рада народних комісарів Української РСР, Всеукраїнський центральний виконавчий комітет, Центральний комітет Комуністичної партії України, Рада народного господарства, Київський губревком КП(б)У, Київська міська Рада робітничих і червоноармійських депутатів, тоталітаризм, диктатура, диктатура, індустріалізація, сталінські репресії, червоний терор, урядовий квартал 1930-х рр., конструктивізм, ар-деко, сталінський ампір, Будівля Верховної Ради Української РСР, Будинок Ради Народних Комісарів УРСР, Будинок ЦК КПУ, Будинок НКВС, ЦУМ Києва, «сталінки».

ТЕМА 6

Київ та кияни у 1940–1980 рр.

1. Київ та його населення під час Другої світової війни.
2. Київ та кияни в умовах кризи радянської системи (1960–1980 рр.).
3. Архітектурний образ міста. Масове будівництво соціалістичного житла.
4. Інфраструктура та благоустрій міста у 1960–1980 рр.

Основні поняття теми: Друга світова війна, нацисти, Вермахт, Червона армія, партизанські загони, битва за Київ, підриг Києва 1941 р., нацистська окупація, Київська генеральна округа, Київська міська управа, Київський міський гебіт, голокост-геноцид, Бабин яр, битва за Дніпро 1943 р., післявоєнна відбудова, вул. Хрещатик, Дарницький залізничний міст, міст ім. с. Патона, «відлига», Куренівська трагедія, шістдесятники, «застій», дисидентський рух, Українська Гельсінська Група, «перебудова», гласність, київський метрополітен, масове будівництво, соціалістичне житло, «хрущовки», «брежнєвки», бруталізм, радянський архітектурний модернізм, монументальне мистецтво, житлові масиви, житловий масив Русанівка, житловий масив Березняки, житловий масив Воскресенка, житловий масив Лівобережний, житловий масив Північно-Броварський, житловий масив Лісовий, Райдужний, житловий масив Вигурівщина-Троєщина, житловий масив Харківський, житловий масив Осокорки, житловий масив Позняки, Музей народної архітектури та побуту УРСР, Музей історії Києва, Музей історії України у Другій світовій війні, Батьківщини-матір.

ТЕМА 7

Київ та його громада у період незалежної України

1. Система адміністративно-територіального устрою та місцеві органи управління.
2. Політичні події 1990–2020-х рр. та їх вплив на розвиток міста.
3. Деколонізація міського простору: декомунізація та деросіянізація.
4. Культурне життя столиці: головні напрямки, визначні події, відомі діячі.
5. Особливості архітектурного ансамблю сучасного Києва.
6. Благоустрій міста та повсякденне життя киян.

Основні поняття теми: незалежність, Україна, українська столиця, Конституція України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, президент України, міністерства України, національні символи, прапор України, герб України, гімн України, гривня, Майдан Незалежності, Студентська революція на граніті, Помаранчева революція, Євробачення 2005, Євро-2012, Євромайдан, Революція гідності, декомунізація, Євробачення 2017, повномасштабна війна Росії проти України, дерусифікація, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ», Київська міська рада I–VIII скликань, Київська міська державна адміністрація,

комунальний заклад, Київський університет імені Бориса Грінченка, масова культура, торговельно-розважальний центр, благоустрій міста, Департамент міського благоустрою м. Києва, київський метрополітен, Міжнародний аеропорт «Бориспіль», житлові квартали, ЖК «Новопечерські липки», ЖК «Комфорт Таун», ЖК «Республіка», ЖК «Файна Таун».

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Історія та культура міста Києва від заснування до початку XX ст.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

Київ середньовічний: соціокультурні особливості

1. Соціальна структура населення міста.
2. Київ як релігійний центр Східної Європи.
3. Концепція «Київ – другий Єрусалим».
4. Характер забудови міста. Архітектура.
5. Особливості розвитку мистецтва.

Рекомендована література:

1. Вічний Київ. Життя великого міста / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Стреля; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с.
2. Даренська В.М. Культура Давньої Русі: навчальний посібник. Харків: Факт, 2012. 264 с.
3. Друг О. Вулицями старого Києва / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001995>
4. Івакін Г. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст. К., 1996. 271 с. URL: <http://litopys.org.ua/ivakin/ivak.htm>
5. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
6. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
7. Київ: історія, архітектура, традиції / Уклад. О. Друг, Ю. Ференцева. Київ: Балтія-Друк, 104 с.
8. Климовський С.І. Соціальна топографія Києва XI – середини XVII сторіччя. Київ: Стилос, 2002. 230 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/11144>
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
10. Ричка В. М. «Київ – Другий Єрусалим»: з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі / НАН України. Інститут історії України. Київ: Ін-т історії України, 2005. 243 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0001834>
11. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 4: Толочко О. П., Толочко П. П. Київська Русь / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут археології, Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1998. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005621>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Магдебурзьке право міста Києва: історія та організаційна структура

1. Генеза магдебурзьке права та його запровадження в Києві.
2. Права і привілеї міської громади.
3. Організація та структура міської влади.
4. Міське судочинство.

Рекомендована література:

1. Білоус Н. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування / НАН України, Ін-т історії України, Центр соціальної історії. Київ: Києво-Могилянська акад., 2008. 358 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Nataliia/Kyiv_naprykintsi_XV_u_pershii_polovyni_XVII_stolitia_Miska_vlada_i_samovriaduvannia/
2. Вічний Київ. Життя великого міста / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Строля; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с.
3. Друг О. Вулицями старого Києва / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001995>
4. Івакін Г. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст. Київ, 1996. 271 с. URL: <http://litopys.org.ua/ivakin/ivak.htm>
5. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
6. Київ: історія, архітектура, традиції / Уклад. О. Друг, Ю. Ференцева. Київ: Балтія-Друк, 104 с.
7. Климовський С. І. Соціальна топографія Києва XI – середини XVII сторіччя. Київ: Стилос, 2002. 230 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/11144>
8. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
9. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 6: Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 320 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005623>
10. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 7: Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція (1648-1676 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005624>
11. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 8: Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 304 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005625>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

Система адміністративного управління Києва за імперської доби (кінець XVIII – початок XX ст.)

1. Адміністративний статус міста.
2. Становлення та утвердження імперської моделі місцевого управління.
3. Міська реформа 1870 р. Організація міської влади.
4. Представництво центральної влади у місті: імперські адміністрації та їх повноваження.

Рекомендована література:

1. Бармак М. В. Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Тернопіль, 2007. 512 с.
2. Вічний Київ. Життя великого міста / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Строля; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с.
3. Глизь Ю. Київська міська дума: розбудова модерного міста / Наук. ред. О. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2019. 328 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014752>
4. Друг О. Вулицями старого Києва / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001995>

5. Друг О., Малаков Д. *Особняки Києва*. К.: Кий, 2004. 828 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Malakov_Dmytro/Osobniaky_Kyieva/
6. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
7. Ковалинський В. *Меценати Києва*. Київ: Кий, 1998. 528 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2559>
8. Ніколайчук Д. *Київська губернська адміністрація (1797–1917 рр.): функціонування та кадровий склад* / Наук. конс. О. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 335 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016773>
9. Попович М. В. *Нарис історії культури України*. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
10. *Україна крізь віки*. У 15-ти тт. Т. 9: Сарбей В. Г. *Національне відродження України* / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005626>
11. Hamm M.F. *Kiev. A Portrait, 1800–1917*. Princeton: Princeton University Press, 1993. 304 pp.
12. Meir N. *Kiev, Jewish Metropolis: A History, 1859–1914 (The Modern Jewish Experience)*. Bloomington: Indiana University Press, 2010. 424 pp. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Natan_M_Meir/Kiev_Jewish_Metropolis_A_History_1859-1914_anhl/
13. Bilenky, Serhiy. *Imperial Urbanism in the Borderlands. Kyiv, 1800–1905*. Toronto: University of Toronto Press, 2017. 512 pp. <https://doi.org/10.3138/9781487513825>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

Соціокультурні особливості розвитку Києва наприкінці XVIII – на початку XX ст.

1. Соціальна структура міста: суспільні стани, національний та релігійний склад.
2. Київ як культурний та освітній центр.
3. Система забудови та архітектурний образ міста.
4. «Будівельна лихоманка» на зламі XIX–XX ст.
5. Міська інфраструктура.
6. Благоустрій міста та повсякденне життя киян.

Рекомендована література:

1. Архипова С. І. *Адміністративно-територіальні поділи Києва в XX ст. Регіональна історія України. Зб. наук. статей* / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України; Відділ історичної регіоналістики. Вип. 4. Київ: Інститут історії України, 2010. С. 177–190. URL: http://history.org.ua/JournALL/regions/regions_2010_4/12.pdf
2. *Вічний Київ. Життя великого міста* / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Стротя; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с.
3. Водотика Т. *Історія повсякдення. Київ. Початок XX століття* / Худож.-оформлювач Тетяна Калюжна. Харків: Фоліо, 2020. 251 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vodotyka_Tetiana/Istoriia_povsiakdennia_Kyiv_Pochatok_KhKh_stolit_tia/
4. Водотика Т. *Почесні громадяни міста Києва. 1872–1917*. Київ: Вид-во "Сучасний письменник", 2019. 224 с.
5. Гирич І. *Київ: люди і будинки*. Київ: Либідь, 2016. 432 с.
6. Гирич І. *Околиці історичного Києва*. Київ: Либідь, 2017. 80 с.
7. Глизь Ю. *Київська міська дума: розбудова модерного міста* / Наук. ред. О. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2019. 328 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014752>
8. Друг О. *Вулицями старого Києва* / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/ulib/item/0001995>

9. Друг О., Малаков Д. Особняки Києва. К.: Кий, 2004. 828 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Malakov_Dmytro/Osobniaky_Kyieva/
10. Ієвлева В. П. Пам'ятки індустріального розвитку Києва кінця ХІХ – першої третини ХХ століття. Київ: Прес-КІТ, 2008. 244 с.
11. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
12. Київ: історія, архітектура, традиції / Уклад. О. Друг, Ю. Ференцева. Київ: Балтія-Друк, 104 с.
13. Ковалинський В. Меценати Києва. Київ: Кий, 1998. 528 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2559>
14. Машкевич С. В. Київський міський транспорт (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Історія становлення та функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mashkevych_Stefan/Kyivskiy_miskyj_transport_kinets_XIX_pochato_k_XXIst_Istoriia_stanovlennia_ta_funktsionuvannia/
15. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
16. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 10: Рубльов О. С., Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 320 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013756>
17. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 9: Сарбей В. Г. Національне відродження України / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005626>
18. Hamm M.F. Kiev. A Portrait, 1800–1917. Princeton: Princeton University Press, 1993. 304 pp.
19. Meir N. Kiev, Jewish Metropolis: A History, 1859–1914 (The Modern Jewish Experience). Bloomington: Indiana University Press, 2010. 424 pp. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Natan_M_Meir/Kiev_Jewish_Metropolis_A_History_1859-1914_anhl/
20. Bilenky S. Imperial Urbanism in the Borderlands. Kyiv, 1800–1905. Toronto: University of Toronto Press, 2017. 512 pp. <https://doi.org/10.3138/9781487513825>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Київ та кияни у горнілі війн та революцій ХХ – початку ХХІ ст.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5

Київ та кияни в умовах становлення радянської тоталітарної системи

1. Сталінська індустріалізація та її соціально-економічні наслідки для міста.
2. Суспільно-політичне життя містян в умовах сталінських репресій.
3. Радянська культура життя та міського простору.
4. Радянські проекти урядового кварталу.
5. Зміни архітектурного ансамблю міста у 30-х рр.

Рекомендована література:

1. Вічний Київ. Життя великого міста / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Стреля; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с..
2. Друг О. Вулицями старого Києва / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001995>
3. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.

4. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 1. К.: Темпора, 2013. 504 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009288>
5. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 2. К.: Темпора, 2013. 628 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009289>
6. Машкевич С. В. Київський міський транспорт (кінець XIX – початок XXI ст.): Історія становлення та функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mashkevych_Stefan/Kyivskiy_miskyi_transport_kinets_XIX_pochato_k_XXIst_Istoriia_stanovlennia_ta_funktsionuvannia/
7. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Кн. 1. Ч. 1. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 445 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002231>
8. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Кн. 1. Ч. 2. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 382 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002232>
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
10. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 11: Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005627>
11. Українське радянське суспільство 30-х рр. XX ст.: нариси повсякденного життя / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2012. 786 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008283>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6

Київ у 1940–1980 рр.: характер забудови, інфраструктура та благоустрій міста

1. Руйнація Києва в роки Другої світової війни.
2. Післявоєнна відбудова міста: зміна архітектурного ансамблю.
3. Масове будівництво соціалістичного житла у 1950–1970-х рр.: історична ретроспектива та сучасна реальність.
4. Розвиток міської інфраструктури у 60–80-х рр. XX ст.
5. Облаштування благоустрою міста на радянський лад.

Рекомендована література:

1. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
2. Козлов К. Київський метрополітен: хронологія, події, факти. Київ: Сидоренко Б. В., 2011. 255 с.
3. Козлов К. П., Машкевич С. В. Київський троллейбус. Київ: Кий, 2009. 608 с.
4. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 3. К.: Темпора, 2013. 388 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009294>
5. Машкевич С. В. Київський міський транспорт (кінець XIX – початок XXI ст.): Історія становлення та функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mashkevych_Stefan/Kyivskiy_miskyi_transport_kinets_XIX_pochato_k_XXIst_Istoriia_stanovlennia_ta_funktsionuvannia/

6. Патриляк І., Боровик М. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин: Вид. ПП Лисенко М. М., 2010. 590 с.
7. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко. НАН України. Інститут історії України. Кн. 2. Ч. 1–2. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 351 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002255>
8. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко. НАН України. Інститут історії України. Кн. 2. Ч. 3. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002256>
9. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
10. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба: Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко; Ред.-упоряд. Н. О. Лаас; Авт. кол.: О. Г. Бажан, П. М. Бондарчук, В. К. Борисенко, О. В. Булгакова, В. М. Даниленко, П. І. Киричевський, В. О. Крупина, Н. О. Лаас, В. М. Мазур, М. К. Смольницька, Н. М. Хоменко, В. П. Швидкий, О. В. Янковська. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. 697 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009756>
11. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 12: Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.) / За заг. ред. В. Смоля. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013757>
12. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 13: Баран В. К., Даниленко В. М. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і рр.) / За заг. ред. В. Смоля. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 304 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005629>
13. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: Колективна монографія / Відп. ред. В. Даниленко; Упоряд.: В. Крупина, М. Смольницька. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 959 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016950>
14. Янковська О., Бачинський Д. Реформи в УРСР у соціальній сфері (1950–1960-ті рр.): житлове забезпечення. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст.* Київ, 2013. Вип. 18. С. 132–149. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/85837>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7

Київ та його громада у період незалежної України

1. Адміністративно-територіальний устрій та система місцевого самоврядування.
2. Українська столиця під час революцій (Помаранчевої та Гідності) ХХІ ст.
3. Київ та кияни в умовах повномасштабного вторгнення Росії.
4. Головні напрямки культурного життя сучасної столиці.
5. Проблеми збереження історико-культурної спадщини в місті.
6. Благоустрій міста: здобутки, проблеми та перспективи.

Рекомендована література:

1. Архипова С. І. Адміністративно-територіальні поділи Києва в ХХ ст. *Регіональна історія України. Зб. наук. статей* / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України; Відділ історичної регіоналістики. Вип. 4. Київ: Інститут історії України, 2010. С. 177–190. URL: http://history.org.ua/JournALL/regions/regions_2010_4/12.pdf
2. Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. Київ: Знання, 2007. 679 с. URL: <https://elib.nlu.gov.ua/object.html?id=2966>
3. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / Павло Гай-Нижник. К.: «МП Леся», 2017. 332 с.

4. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 592 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016478>
5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Л.: Портал, 2022.
6. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
7. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
8. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.
9. Машкевич С. В. Київський міський транспорт (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Історія становлення та функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mashkevych_Stefan/Kyivskiy_miskyi_transport_kinets_XIX_pochato_k_XXIst_Istoriia_stanovlennia_ta_funktsionuvannia/
10. Міщенко М. М. Сучасна культура України (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч.-метод. посіб. з курсу «Історія української культури». Х.: НТУ «ХП», 2014. 156 с. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/archive/Articles/etic/Mishhenko-M.M.-Suchasna-kultura-Ukrayiny-metodychka.pdf>
11. Плохій С. Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні. Харків: Фоліо, 2019. 320 с.
12. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків: КСД, 2023. 400 с.
13. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. Львів: Човен, 2020. 392 с.
14. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 14: Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 2000. 260 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013758>
15. Україна крізь віки. У 15-ти тт. Т. 15: Трощинський В. П., Шевченко А. А. Українці в світі / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013759>
16. Шейко В. М., Білоцерківський В. Я. Історія української культури: навч. посібник. 2-ге вид., випр. Київ: Знання, 2010. 271 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом		-	93	-	76
Максимальна кількість балів: 169					
Розрахунок коефіцієнта: $60:169=0,355$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Тема	Завдання	Бал																
1.	Тема 1. Київ середньовічний	Ознайомитися та проаналізувати давньоруський літопис «Повість минулих літ» (гіперпосилання на джерело: http://litopys.org.ua/litop/lit01.htm). На основі опрацьованого матеріалу у документі Microsoft Office Word створити таблицю на тему «Опис міста Києва у «Повісті минулих літ».	5																
		Приклад таблиці:																	
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Тематика опису</th> <th>Цитата</th> <th>Примітка</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>		№ з/п	Тематика опису	Цитата	Примітка												
		№ з/п		Тематика опису	Цитата	Примітка													
2.	Тема 2. Ранньомодерний період в історії Києва: суспільно-політичні зміни та соціокультурні процеси	Ознайомитися та проаналізувати наукову працю: Білоус Н. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування / НАН України, Ін-т історії України, Центр соціальної історії. Київ: Києво-Могилянська акад., 2008. 358 с. На основі опрацьованого матеріалу створити детальну схему системи самоврядування міста Києва за Магдебурзьким правом.	5																

3.	Тема 3. Політичний та адміністративний статус Києва за імперської доби (кінець XVIII – початок XX ст.)	<p>Ознайомитися та опрацювати англomовну монографію про Київ імперської доби: Hamm M.F. Kiev. A Portrait, 1800–1917. Princeton: Princeton University Press, 1993. 304 p. URL: https://drive.google.com/file/d/1rnyW3iMIL1BVxp6XnhldWYtTJ8PmgihT/view?usp=sharing</p> <p>Обрати на власний вибір один із параграфів книги та перекласти його українською мовою.</p> <p>До перекладеного параграфу, перед основним текстом, зробити коротку (5–10 речень) анотацію про що йдеться у тексті.</p> <p>Структура роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Англійська назва параграфу та інтервал сторінок, на яких він знаходиться (по центру, жирний шрифт). • Український переклад назви (по центру, жирний шрифт). • Коротка анотація • Переклад тексту <p>Технічні вимоги до тексту:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формат документу – текстовий редактор Microsoft Office Word; • шрифт – Times New Roman; • розмір шрифту – 14; • абзацний відступ – 1,25; • міжрядковий інтервал – 1,5; • міжабзацний інтервал – 0; • вирівнювання тексту статті – по ширині; • береги: лівий – 2 см; правий – 1,5; верхній та нижній – по 2 см 	5
4.	Тема 4. Економічні та соціокультурні особливості розвитку Києва наприкінці XVIII – на початку XX ст.	<p>Ознайомитися зі світлинами Києва поч. XX ст.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Види Києва (альбом листівок початку XX ст.). Київ, 1911. 44 с. URL: https://www.wdl.org/ru/item/8880/#institution=yaroslav-mudryi-national-library-of-ukraine • Види Києва (альбом листівок початку XX ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 16 с. URL: https://www.wdl.org/ru/item/8879/ • Київ – Kiev (альбом листівок початку XX ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 28 с. URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=131 • Сувенір з Києва (альбом листівок початку XX ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 27 с. URL: https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=932 <p>Встановити головні зміни архітектурного образу міста з того часу. На основі опрацьованого матеріалу, створити у Microsoft Office PowerPoint презентацію, співставивши світлини міста Києва початку XX ст. і початку XXI ст.</p>	5
5.	Тема 5. Київ та кияни в першій третині XX ст.	Підготувати у Microsoft Office PowerPoint презентацію на тему: «Особливості радянської системи місцевого управління у м. Києві 1920–1930-х рр.»	5

6.	Тема 6. Київ та кияни у 1940–1980 рр.	<p>Підготувати тези на тему: «Масове будівництво соціалістичного житла у Києві: історична ретроспектива та сучасна реальність».</p> <p>Вимоги до тексту:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обсяг: 3–5 с.; • формат документу – текстовий редактор Microsoft Office Word; • шрифт – Times New Roman; • розмір шрифту – 14; • абзацний відступ – 1,25; • міжрядковий інтервал – 1,5; • міжабзацний інтервал – 0; • вирівнювання тексту статті – по ширині; • береги: лівий – 2 см; правий – 1,5; верхній та нижній – по 2 см; • у тексті слід обов’язково зазначати посилання на джерела використаної інформації; • посилання повинні бути представлені у вигляді посторінкових виносок (рос. сноски). 	5
7.	Тема 7. Київ та його громада у період незалежної України	<p>Прочитати та проаналізувати Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ» (гіперпосилання на джерело: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text). На основі опрацьованого матеріалу скласти детальну схему системи місцевого самоврядування у місті Києві.</p>	5
Всього:			35

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль передбачає виконання тестових завдань в ЕНК «Українські студії»

Модульна контрольна робота №1:

Передбачає виконання тестових завдань в ЕНК «Українські студії»:

- теми для повторення: 1, 2, 3, 4;
- максимальна кількість балів: 25;
- кількість запитань: 25;
- кількість дозволених спроб: 1;
- обмеження в часі: 25 хв.

Модульна контрольна робота №2:

Передбачає виконання тестових завдань в ЕНК «Українські студії»:

- теми для повторення: 5, 6, 7;
- максимальна кількість балів: 25;
- кількість запитань: 25;
- кількість дозволених спроб: 1;
- обмеження в часі: 25 хв.

Критерії оцінювання МКР		
№ з/п	Максимальна кількість балів	Опис критерію
1	21–25	Відмінно (високий рівень знань, умінь та навичок). Студент глибоко і міцно засвоїв матеріал. Завдання виконано самостійно, грамотно, дотримано усіх вимог. Робота має творчий характер.
2	15–20	Добре (достатній рівень знань, умінь та навичок). Студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей під час відповіді на питання та помилок в оформленні роботи.
3	10–14	Задовільно (середній рівень знань, умінь та навичок). Студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності під час відповіді на питання, наявні помилки в оформленні роботи.
4	1–9	Незадовільно (низький рівень знань, умінь та навичок). Студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на поставлені питання та не дотримується вимог оформлення роботи.

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю є **екзамен**, який проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Підсумкова оцінка складається з двох блоків: за **результатами попереднього контролю та екзамену**.

6.5. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю:

1. Заснування міста Києва: від легенд до наукових фактів
2. Головні історичні етапи забудови міста Києва у період Середньовіччя.
3. Система адміністративного управління у середньовічному Києві.
4. Соціальна стратифікація населення Києва у Середньовіччі.
5. Київ як релігійний центр середньовічної Східної Європи.
6. Особливості розвитку середньовічного мистецтва у Києві.
7. Монументальна архітектура середньовічного Києва
8. Політичний статус міста у складі ВКЛРЖ та Речі Посполитої.
9. Вплив магдебурзького права на розвиток Києва та громади міста.
10. Війтівство і лава в Києві у XVI– XVII ст.
11. Міська рада Києва у XVI– XVII ст.: головні функції та діяльність
12. Козацький фактор у житті Києва.
13. Соціальна структура міста у XVI– XVIII ст.
14. Релігійне життя міста у XVI– XVIII ст.
15. Характер забудови та архітектурний ансамбль Києва у XVI– XVIII ст.
16. Головні особливості розвитку міської культури у XVI– XVIII ст.
17. Становлення та утвердження в місті імперської моделі місцевого управління (кінець XVIII ст. – XIX ст.

18. Соціальна стратифікація міського населення у XIX ст.
19. Характер забудови та архітектурний ансамбль міста у XIX.
20. Освітнє середовище міста першої половини XIX ст.
21. Університети Києва як важливі центри освітньо-наукового та громадського життя містян.
22. Розвиток освіти в місті у другій половині XIX ст.
23. Відомі меценати міста та їх внесок у розвиток громади та міського середовища.
24. Відомі київські художники другої половини XIX ст.
25. Образ Києва в українській художній літературі XIX – початку XX ст.
26. «Будівельна лихоманка» на зламі XIX–XX ст.
27. Архітектурний ансамбль міста на рубежі XIX–XX ст.
28. Садиби як новий тип будинку в архітектурному ансамблі міста.
29. Благоустрій міста у другій половині XIX – початку XX ст.
30. Повсякденне життя киян у XIX ст.
31. Суспільно-політичне та соціально-економічне становище Києва під час Української революції.
32. Захоплення Києва більшовиками: головні етапи та наслідки.
33. Встановлення радянської моделі управління містом.
34. Адміністративно-територіальний устрій Києва у 20–30-х рр. XX ст.
35. Вплив українізації на розвиток культури міста.
36. Сталінська індустріалізація та її соціально-економічні наслідки для міста.
37. Суспільно-політичне життя містян в умовах сталінських репресій.
38. Радянські проекти урядового кварталу.
39. Зміни архітектурного ансамблю міста у 30-х рр.
40. Умови життя киян під час Другої світової війни.
41. Руйнація Києва під час німецько-радянської війни.
42. Післявоєнна відбудова міста.
43. Суспільно-політичні зміни в місті періоду «відлиги».
44. Боротьба з надмірностями в будівництві та її вплив на зміну архітектурного ансамблю міста.
45. Масове будівництво соціалістичного житла у 1960–1970-х рр.
46. Суспільно-політичні зміни в місті періоду «застою».
47. Історія київського метрополітену та його роль у житті міста.
48. Горбачовська «перебудова» та її вплив на життя киян.
49. Політичні події 1990-х рр. та їх вплив на розвиток міста.
50. Київ та кияни під час Помаранчевої революції.
51. Життя Києва під час Революції гідності.
52. Система адміністративно-територіального устрою Києва 1990–2000-х рр.
53. Місцеві органи влади в Києві періоду незалежності.
54. Київський університет імені Бориса Грінченка та його роль у житті громади міста.
55. Сучасні житлові квартали Києва: проблеми та перспективи.
56. Зміна архітектурного ансамблю Києва в період незалежності.
57. Благоустрій міста: здобутки, проблеми та перспективи.
58. Проблеми збереження історико-культурної спадщини в місті.
59. Деколонізація міського простору Києва: декомунізація та деросіянізація.
60. Релігійне життя Києва в період незалежності.

6.6. Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		
Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7
Лекції (теми, бали)	Л. 1 (1 б.)	Л. 2 (1 б.)	Л. 3 (1 б.)	Л. 4 (1 б.)	Л. 5 (1 б.)	Л. 6 (1 б.)	Л. 7 (1 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С. 1 (11 б.)	С. 2 (11 б.)	С. 3 (11 б.)	С. 4 (11 б.)	С. 5 (11 б.)	С. 6 (11 б.)	С. 7 (11 б.)
Самостійна робота (теми, бали)	СР до Т. 1 (5 б.)	СР до Т. 2 (5 б.)	СР до Т. 3 (5 б.)	СР до Т. 4 (5 б.)	СР до Т. 5 (5 б.)	СР до Т. 6 (5 б.)	СР до Т. 7 (5 б.)
Модульний контроль (бали)	МКР 1 (25 б.)				МКР 2 (25 б.)		
Підсумковий Контроль	Екзамен (40 б.)						

8. Список рекомендованих джерел, літератури та електронних ресурсів

Основна література

1. Архипова С. І. Адміністративно-територіальні поділи Києва в ХХ ст. *Регіональна історія України. Зб. наук. статей* / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України; Відділ історичної регіоналістики. Вип. 4. Київ: Інститут історії України, 2010. С. 177–190. URL: http://history.org.ua/JournALL/regions/regions_2010_4/12.pdf
2. Архипова С. І. Зміни в адміністративно-територіальному устрої Києва у 20–30-х рр. ХХ ст. *Регіональна історія України. Зб. наук. статей* / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України; Відділ історичної регіоналістики. Вип. 6. Київ: Інститут історії України, 2012. С. 199–208. URL: http://history.org.ua/JournALL/regions/regions_2012_6/14.pdf
3. Архипова С. І. Стан адміністративного поділу Києва в 50–90-х рр. ХХ ст. *Регіональна історія України. Зб. наук. статей* / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. Я. Верменич. НАН України. Інститут історії України; Відділ історичної регіоналістики. Вип. 8. Київ: Інститут історії України, 2014. С. 189–196. URL: http://history.org.ua/LiberUA/regions_2014_8/regions_2014_8.pdf
4. Бармак М. В. Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ ст.). Тернопіль, 2007. 512 с.
5. Білоус Н. Київ наприкінці ХV – у першій половині ХVІІ століття. Міська влада і самоврядування / НАН України, Ін-т історії України, Центр соціальної історії. Київ: Києво-Могилянська акад., 2008. 358 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Nataliia/Kyiv_naprykintsi_XV_u_pershii_polovyni_XVII_stolittia_Miska_vlada_i_samovriaduvannia/
6. Бойко О. Нариси життя Києва. 1919 рік: політика і повсякденність / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2015. 142 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004133>
7. Вічний Київ. Життя великого міста / Авт.-укладач: В. Ковалинський, О. Друг; голов. ред. В. Строля; фото О. Іванов та ін. Київ: Балтія-Друк, 2013. 124 с.
8. Водотика Т. Історія повсякдення. Київ. Початок ХХ століття / Худож.-оформлювач Тетяна Калюжна. Харків: Фоліо, 2020. 251 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vodotyka_Tetiana/Istoriia_povsiakdennia_Kyiv_Pochatok_KhKh_stolittia/
9. Водотика Т. Почесні громадяни міста Києва. 1872–1917. Київ: Вид-во "Сучасний письменник", 2019. 224 с.
10. Гирич І. Київ: люди і будинки. Київ: Либідь, 2016. 432 с.
11. Гирич І. Околиці історичного Києва. Київ: Либідь, 2017. 80 с.
12. Глизь Ю. Київська міська дума: розбудова модерного міста / Наук. ред. О. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2019. 328 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014752>
13. Друг О. Вулицями старого Києва / дизайн і худож. оформ. С. Іванов, І. Шутурма. Львів: Світ, 2013. 496. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/0001995>
14. Друг О., Малаков Д. Особняки Києва. Київ: Кий, 2004. 828 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Malakov_Dmytro/Osobniaky_Kyieva/
15. Івакін Г. Історичний розвиток Києва ХІІІ – середини ХVІ ст. К., 1996. 271 с. URL: <http://litopys.org.ua/ivakin/ivak.htm>
16. Ієвлева В. П. Пам'ятки індустріального розвитку Києва кінця ХІХ – першої третини ХХ століття. Київ: Прес-КІТ, 2008. 244 с.
17. Ілюстрована історія Києва / Київська міська державна адміністрація; Інститут історії України НАН України. Київ: Фенікс, 2012. 424 с.
18. Київ: історія, архітектура, традиції / Уклад. О. Друг, Ю. Ференцева. Київ: Балтія-Друк, 104 с.
19. Климовський С.І. Соціальна топографія Києва ХІ – середини ХVІІ сторіччя. Київ: Стилос, 2002. 230 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/11144>

20. Ковалинський В. Меценати Києва. Київ: Кий, 1998. 528 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2559>
21. Козлов К. Київський метрополітен: хронологія, події, факти. Київ: Сидоренко Б. В., 2011. 255 с.
22. Козлов К. П., Машкевич С. В. Київський тролейбус. Київ: Кий, 2009. 608 с.
23. Котляр М.Ф. Княжа служба в Київській Русі. Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. 251 с.
24. Машкевич С. В. Київський міський транспорт (кінець XIX – початок XXI ст.): Історія становлення та функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Mashkevych_Stefan/Kyivskyi_miskyi_transport_kinets_XIX_pochatok_XIst_Istoriia_stanovlennia_ta_funktsionuvannia/
25. Ніколайчук Д. Київська губернська адміністрація (1797–1917 рр.): функціонування та кадровий склад / Наук. конс. О. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 335 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016773>
26. Патриляк І., Боровик М. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин: Вид. ПП Лисенко М. М., 2010. 590 с.
27. Ричка В. М. «Київ – Другий Єрусалим»: з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі / НАН України. Інститут історії України. Київ: Ін-т історії України, 2005. 243 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0001834>
28. Янковська О., Бачинський Д. Реформи в УРСР у соціальній сфері (1950–1960-ті рр.): житлове забезпечення. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст.* Київ, 2013. Вип. 18. С. 132–149. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/85837>

Додаткова література

1. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / Павло Гай-Нижник. Київ: «МП Леся», 2017. 332 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Львів: Портал, 2022.
3. Богущкий Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж. О., Новохатько Л. М. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богущкого. Київ: Знання, 2007. 679 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=2966>
4. Бут О. М., Бушин М. І., Вовк Ю. І. та ін. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
5. Даренська В.М. Культура Давньої Русі: навчальний посібник. Харків: Факт, 2012. 264 с.
6. Історія Української культури: у п'яти томах. Київ: Наукова думка, 2000–2013:
  - Т. 1. Історія культури давнього населення України / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2000. 1136 с.
  - Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століття / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2001. 848 с.
  - Т. 3. Українська культура другої половини XVII – XVIII століть / Ред. В. А. Смолій. Київ: Наукова думка, 2003. 1246 с.
  - Т. 4. Кн. 1. Українська культура першої половини XIX століття / Голов. ред. Г.А. Скрипник. Київ: Наукова думка, 2008. 1008 с.
  - Т. 4. Кн. 2. Українська культура другої половини XIX століття / Голов. ред. Г.А. Скрипник. Київ: Наукова думка, 2005. 1293 с.
  - Т. 5. Кн. 1. Українська культура XX – початку XXI століть / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2011. 863 с.
  - Т. 5. Кн. 2. Українська культура XX – початку XXI століть / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2011. 1032 с.

- Т. 5. Кн. 3. Українська культура ХХ – початку ХХІ століть. Культура та розвиток науки і технологій в Україні / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2012. 949 с.
- Т. 5. Кн. 4. Українська культура ХХ – початку ХХІ століть. Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні / Голов. ред. Б.Є. Патон. Київ: Наукова думка, 2013. 943 с.
- 7. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ.: ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
- 8. Касьянов Г. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час, 2008. 432 с.
- 9. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 1. К.: Темпора, 2013. 504 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009288>
- 10. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 2. К.: Темпора, 2013. 628 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009289>
- 11. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 3. К.: Темпора, 2013. 388 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009294>
- 12. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Кн. 1. Ч. 1. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 445 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002231>
- 13. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Кн. 1. Ч. 2. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 382 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002232>
- 14. Українське радянське суспільство 30-х рр. ХХ ст.: нариси повсякденного життя / Відп. ред. С. В. Кульчицький. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2012. 786 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008283>
- 15. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко. НАН України. Інститут історії України. Кн. 2. Ч. 1–2. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 351 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002255>
- 16. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко. НАН України. Інститут історії України. Кн. 2. Ч. 3. Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002256>
- 17. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба: Колективна монографія / Відп. ред. В. М. Даниленко; Ред.-упоряд. Н. О. Лаас; Авт. кол.: О. Г. Бажан, П. М. Бондарчук, В. К. Борисенко, О. В. Булгакова, В. М. Даниленко, П. І. Киричевський, В. О. Крупина, Н. О. Лаас, В. М. Мазур, М. К. Смольницька, Н. М. Хоменко, В. П. Швидкий, О. В. Янковська. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. 697 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009756>
- 18. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: Колективна монографія / Відп. ред. В. Даниленко; Упоряд.: В. Крупина, М. Смольницька. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 959 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016950>
- 19. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 592 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016478>
- 20. Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Грищенко І. В., Панталієнко В. В., Сироватський С. А., Мисюра Т. М. Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О. Ю. Палової. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
- 21. Плохій С. Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні. Харків: Фоліо, 2019. 320 с.
- 22. Пономаренко Л., Різник О. Київ. Короткий топонімічний довідник. Довідкове видання. Київ: Видавництво «Павлім», 2003. 124 с.

23. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2015. 430 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Pokhodzhennia_slovianskykh_natsii_Domoderni_identychnosti_v_Ukraini_Rosii_ta_Bilorusii/
24. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. 728 с. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
25. Снайдер Т. Шлях до несвободи. Росія, Європа, Америка. Львів: Човен, 2020. 392 с.
26. Україна крізь віки. У 15-ти тт.
- У 15-ти тт. Т. 4: Толочко О. П., Толочко П. П. Київська Русь / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут археології, Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1998. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005621>
  - Т. 5: Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут археології, Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1998. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005622>
  - Т. 6: Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 320 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005623>
  - Т. 7: Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція (1648-1676 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005624>
  - Т. 8: Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 304 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005625>
  - Т. 9: Сарбей В. Г. Національне відродження України / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005626>
  - Т. 10: Рубльов О. С., Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 320 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013756>
  - Т. 11: Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (192–1939 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005627>
  - Т. 12: Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 336 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013757>
  - Т. 13: Баран В. К., Даниленко В. М. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 304 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0005629>
  - Т. 14: Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 2000. 260 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013758>
  - Т. 15: Трощинський В. П., Шевченко А. А. Українці в світі / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. К.: Альтернативи, 1999. 352 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013759>

Англомовна література

1. Barford, Paul M. The Early Slavs: Culture and Society in Early Medieval Eastern Europe. Ithaca, NY: Cornell University, 2001.
2. Bilenky, Serhiy. Imperial Urbanism in the Borderlands. Kyiv, 1800–1905. Toronto: University of Toronto Press, 2017. 512 pp. <https://doi.org/10.3138/9781487513825>

3. Franklin, Simon and Shepard, Jonathon, The Emergence of Rus, 750–1200. (Longman History of Russia, general editor Harold Shukman.) Longman, London, 1996.
4. Hamm M.F. Kiev. A Portrait, 1800–1917. Princeton: Princeton University Press, 1993. 304 pp.
5. James, C. Vaughan. Soviet Socialist Realism: Origins and Theory. New York: St. Martin's Press, 1973.
6. Magocsi, Paul Robert. History of Ukraine: The Land and Its Peoples (2nd ed.). Toronto: U of Toronto, 2010.
7. Meir N. Kiev, Jewish Metropolis: A History, 1859-1914 (The Modern Jewish Experience). Bloomington: Indiana University Press, 2010. 424 pp. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Natan_M_Meir/Kiev_Jewish_Metropolis_A_History_1859-1914_anhl/
8. Obolensky, Dimitri. The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe, 500–1453. London: Cardinal, 1974.
9. Plokyh, Serhii. The Cossack Myth: History and Nationhood in the Age of Empires, Cambridge University Press, 2012. 408 pp. URL: https://shron3.chtyvo.org.ua/Plokhii_Serhii/The_Cossack_Myth_History_and_Nationhood_in_the_Age_of_Empires_en.pdf
10. Plokyh, Serhii. The Gates of Europe: A History of Ukraine. New York: Basic Books, 2015. 395 pp.
11. Plokyh, Serhii. The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine and Belarus, Cambridge University Press, 2006. 379 pp. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/8713-plokyh-s-the-origins-of-the-slavic-nations-premodern-identities-in-russia-ukraine-and-belarus/>
12. Pritsak, Omeljan. The Origin of Rus'. Cambridge Massachusetts: Harvard University Press, 1991.
13. Yekelchuk, Serhiy. Stalin's Citizens: Everyday Politics in the Wake of Total War. Oxford, New York: Oxford University Press, 2014.
14. Yekelchuk, Serhiy. Stalin's Empire of Memory: Russian-Ukrainian Relations in the Soviet Historical Imagination. Toronto: University of Toronto Press, March, 2004.

Репринти праць XIX ст.

1. Берлинський М.Ф. Історія міста Києва. Київ: Наукова думка, 1991. 320 с. URL: <https://dlib.ukma.edu.ua/document/6566#c=&m=&s=&cv=>
2. Болховітінов Є. Вибрані праці з історії Києва. Київ: Либідь, 1995. 492 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bolkhovitinov_Yevhenii/Vybrani_pratsi_z_istorii_Kyieva/
3. Закревський Н. Опис Києва: у 2-х т. Том 1. М.: Археологічне товариство, 1868. 455 с. URL: <https://dlib.kiev.ua/items/show/424#c=0&m=0&s=0&cv=0>
4. Закревський Н. Опис Києва: у 2-х т. Том 2. М.: Археологічне товариство, 1868. 952 с. URL: <https://dlib.kiev.ua/items/show/425#c=0&m=0&s=0&cv=0>

Довідкова література

1. Історія міста Києва з найдавніших часів до 1861 року. Наук.-допом.бібліограф.покажчик у виданнях XVII ст. Дехтярьова Н.А., укладач. 2000 р.: Т.І, кн.1. К.: Інститут історії України. 2007. 412 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002109>
2. Історія міста Києва. Хронологічний літопис 1861 – перша половина 1917 року Наук.-допом. бібліограф.покажчик у виданнях XVII ст. - 2000 р.: Т.І, кн.2. К.: Інститут історії України. 2009. 200 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002110>
3. Історія міста Києва періоду 1917–1990 рр. Наук.-допом. бібліогр. покажчик у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. І. Кн. 3. К.: Інститут історії України. 2009. 426 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0001852>
4. Київ на межі тисячоліть (1991-2000 рр.): Наук.-допом. бібліограф.покажчик у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т.І, кн. 4. К.: Інститут історії України. 2009. 90 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002112>
5. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. до 2000 р. Т. II. К.: Інститут історії України НАН України, 2009. Кн. 5. 199 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002149>

6. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. до 2000 р. Т. II. К.: Інститут історії України НАН України, 2009. Кн. 6. 227 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002150>
7. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року. Скульптурні пам'ятки: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р. Т. II. К.: Інститут історії НАН України, 2009. Кн. 7. 102 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002153>
8. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. II, Кн. 8. К.: Інститут історії України, 2010. 116 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002225>
9. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. II, Кн. 9. К.: Інститут історії України, 2010. 201 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002226>
10. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях ХУІІ ст. 2000 р.: Т. II, Кн. 10. К.: Інститут історії України, 2010. 105 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002227>
11. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року. Історико-культурна та географічна характеристика міста: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. II, Кн. 11. К.: Інститут історії України. 2010. 58 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0002233>
12. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Архіви. Бібліотеки. Бібліографічні посібники. Історіографія: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. III, Кн. 12 / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2010. 106 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0004676>
13. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Зведений іменний покажчик: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. III, Кн. 13 / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2009. 172 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0004678>
14. Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року: Зведений покажчик назв книг та статей: Наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях XVII ст. 2000 р.: Т. III, Кн. 14 / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2010. 109 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0004680>

Джерела

1. Види Києва (альбом листівок початку ХХ ст.). Київ, 1911. 44 с. URL: <https://www.wdl.org/ru/item/8880/#institution=yaroslav-mudryi-national-library-of-ukraine>
2. Види Києва (альбом листівок початку ХХ ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 16 с. URL: <https://www.wdl.org/ru/item/8879/>
3. Київ – Kiev (альбом листівок початку ХХ ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 28 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=131>
4. Сувенір з Києва (альбом листівок початку ХХ ст.). Київ, 1900–1910-і рр. 27 с. URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=932>
5. Арутюнян А. Київ вчора і сьогодні. Київ: Видавець Ашот Арутюнян, 2005. 232 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Arutyunian_Ashot/Kyiv_vchora_y_sohodni/
6. Київ у дні нацистської навали: За документами радянських спецслужб: До 60-річчя визволення України від гітлерівських загарбників: Зб. док. та матеріалів / Упоряд.: Т. В. Вронська, А. В. Кентій, С. А. Кокін, О. Є. Лисенко, Г. В. Смирнов. Київ, Львів: Б. в., 2003. 527 с.
7. Київський літопис (з 1118 р.). Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm>
8. Повість минулих літ. Літопис руський / за іпат. списком пер. Л. Махновець; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ: Дніпро, 1989. XIV, 590 с. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm>

Електронні ресурси

1. Документальні виставки ЦДІАК України. URL: https://cdiak.archives.gov.ua/dok_vyst.php

2. Електронна бібліотека «Україніка». URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
3. Історія Києва. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D0%B8%D1%94%D0%B2%D0%B0
4. Київ. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2>
5. Київські історичні студії: наукове фахове видання з історії та археології. URL: <https://istorstudio.kubg.edu.ua/index.php/index>
6. Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини при НБУ ім. В. Вернадського. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=NAV&P21DBN=ELIB
7. Читиво – електронна бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>
8. Diasporiana – українська діаспорна електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
9. Historians: інтернет-мережа гуманітаріїв в Україні і світі. URL: <http://historians.in.ua/>
10. Zabytki: сайт про пам'ятки культури України. URL: <https://zabytki.in.ua/uk/about/>
11. «Спадщина предків»: інформаційно-аналітичний веб-сайт присвячений дослідженню та популяризації історико-культурної спадщини України: <https://spadok.org.ua/>
12. «Цифрова бібліотека «Київ». URL: <https://dlib.kiev.ua/about>